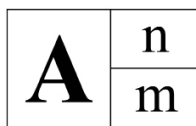

Vuitanta-dos dies d'octubre

JOSEP ENRIC DALLERÈS

Vuitanta-dos dies d'octubre

Anem editors

Vuitanta-dos dies d'octubre

© Josep Enric Dallerès, 2018

Primera edició: març de 2018

Disseny i maquetació: Oliver Vergés Pons

Editat per ANM Editors

© Anem editors

Imprès a Gràfiques Andorranes

Av. Fiter i Rossell, 30, subsòl

AD700 Escaldes Engordany

Principat d'Andorra

Dipòsit legal AND.182-2018

ISBN 978-99920-65-15-0

Tots els drets reservats.

Sense l'autortització escrita dels titulars del Copyright, queden rigorosament prohibides les reproduccions totals o parcials d'aquesta obra a través de qualsevol procediment.

**Vuitanta-dos
dies d'octubre**

JOSEP ENRIC DALLERÈS

Octubre 2017

Si no recordo malament, durant el curs escolar 1970-71, era a Perpinyà seguint una formació pedagògica per a ensenyants. Al maig, aprofitant l'un dels ponts que, a França, són de rigor —primer i vuit com a mínim—, vaig anar a Barcelona amb dos amics.

Només arribats a ciutat i un cop deixat l'equipatge a l'hotel, vam anar a sopar amb la intenció de passar una nit de festa fins a altes hores de la matinada.

En sortir del restaurant —era a can Culleretes, al carrer d'en Quintana— teníem ganes de gresca.

Es va acabar en sec.

Metralleta en mà, homes uniformats ens van barrar el pas. Sense saber ni com ni per què, ens vam trobar frenats al bell mig del carrer, una arma clavada al pit:

—*Documentación!!*

Vam presentar la documentació.

El que portava la veu cantant, adreçant-se als dos companys amb documentació francesa els va dir:

—*Pasen.*

A mi, ensenyant-me una portalada, va ordenar:

—*Tu, aquí!*

Mentre jo demanava per què se'm retenia, els meus companys es van negar a marxar si no anava amb ells. I el to va anar pujant. Vam haver de sentir un rosari d'insults gratuïts contra els estrangers, imaginant-se, potser, que no els enteníem. O, potser no.

Davant del gir que estaven prenent les coses, vaig optar per demanar als companys, en francès, que contactessin el consolat de França i formules- sin denúncia per la meva detenció, ja que se'm continuava retenint contra la portalada i la nit pintava negra.

—*En cristiano!!! Aquí se habla cristiano!!!*

L'agent s'estava posant histèric i l'arma que s'havia penjat a l'esquena ballava al ritme dels seus crits.

Amb una tranquil·litat que no em coneixia, em vaig sentir traduir *en cristiano* el que havia cridat als companys en francès i, amb un to i una educació exemplars, vaig posar-me a explicar per què ho demanava: com a andorrà, reclamava la protecció del Copríncep francès, que no és altre que el President de la República, raó per la qual n'apel·lava als serveis consulars francesos...

—*Largo! Vayanse todos!... Extranjeros de mierda...*

Com em ressonen, ara encara, en la memòria, aquelles paraules carregades d'odi cavernícola!

Paraules tan semblants a aquell *español de merde* que havia sentit anys abans, quan era intern, a França i que solien anar dirigides a fills d'immigrants quan, a manca d'arguments, es tractava d'humiliar-los. Sempre m'havien fet sagnar, per dins, en silenci...

Mentre seguïem carrer amunt vers la Boqueria, vam anar sentint la veu histèrica d'aquell personatge que ens acabava d'aigualir la nit.

Aquest fet, que feia anys que no recordava, em va envair la ment de cop, sense demanar permís, l'1 d'octubre del 2017, en veure les imatges de violència policial gratuïta, a Catalunya.

Vaig tenir el sentiment que la història estava tornant a jugar una mala passada...

Un malestar semblant al que m'havia envaït anys abans, el 23 de febrer del 1981 quan una trucada te-

lefònica m'havia avisat del cop d'estat que s'estava vivint a Espanya, va emboirar-me la ment...

Malgrat el que ens mostra el passat del nostre continent, sóc dels que m'he volgut creure el discurs que se'ns ha pretès inculcar des de finals de la Segona Guerra Mundial: defensa i promoció dels Drets Humans com a estandard europeu diferenciador. M'he volgut creure que és possible canviar la ment humana, conscient, tanmateix, que els canvis no són mai radicals, que les mentalitats solen necessitar generacions de lenta maduració per a evolucionar...

Davant del que estava veient l'1 d'octubre, de la violenta arbitrarietat que estava palpant altra vegada, encara que fos per la via interposada de les imatges, la meua manera de cridar el rebuig de tota violència va ser posar-me a escriure...

Vaig escriure un poema.

Tot seguit, vaig compartir-lo al perfil del Facebook.

L'endemà, indignat per les informacions que anaven arribant del país veí del sud, i des de sectors distints i força diferents, vaig escriure'n un altre, de poema, que també vaig compartir.

I un altre, l'endemà.

I un altre... I un altre...

I així durant vuitanta-dos dies seguits...

No sóc ni independentista ni no independentista. No em toca. Això no vol pas dir que el litigi que es viu a Espanya, amb Catalunya, no tingui, d'una manera o d'una altra, repercussions, en mi mateix; repercussions a Andorra. Històricament, sempre que hi ha hagut algun tipus de conflicte entre ambdues parts, el país dels Pirineus n'ha patit conseqüències.

Passi el que passi, no serà diferent aquesta vegada. Ho tinc tan clar...

Tot i això, com a individu que encara vol confiar en el respecte mínim d'uns valors, unes actituds i mane-

res de fer amb els que creu i que defensa, i que se'ns ha dit, per activa i per passiva, que són els d'Europa, no puc admetre la manca de respecte i, per damunt de tot, la violència gratuïta, injustificada, injustificable, que es va patir i visualitzar aquell dia.

Dient això, no pretenc ni justificar ni tampoc legitimar la via seguida per les forces independentistes. Només afirmo que les imatges de violència policial que vaig veure l'1 d'octubre, i que van fer el tomb del món, no poden ser justificades per cap ment, ni per cap esperit sa.

No vaig poder evitar pensar que estàvem en un moment fora del temps present, immersos en una espècie de retrocés històric, i que si «el procés» podia situar-se en un perllongament de les lluites del segle dinou, quan les unificacions nacionals —per situar-nos en el marc històric europeu—, la violència policial traspuntava com a remembrança de temps inquisitorials...

Com no podia ser d'altra manera, vaig valorar com a signe positiu d'un esperit europeu de respecte dels Drets Humans, les manifestacions espontànies de repulsa contra la violència que es van organitzar a Madrid, València, Bilbao, entre altres ciutats espanyoles... Per contra, no vaig entendre, encara no l'entenc ara, l'aplaudiment d'amplis sectors de la població, ni el silenci especulatiu de les «grans democràcies europees». Amb quina credibilitat moral podran, quan toqui —que tocarà— denunciar el mateix tipus de violència a Rússia, Turquia o allà on sia...?

Denunciar, condemnar la violència policial de l'estat, no significa donar suport a l'altre bàndol de manera incondicional; també se'l pot i se l'ha de criticar per haver fet les coses com les va fer.

Ara bé, el que Europa ha mostrat amb la seva actitud, el que està mostrant des de fa dies, ja sigui en la

manera de gestionar la crisi financera i com, posteriorment, n'ha anat repartint els danys col·laterals; o en com fa front, encara ara, a la crisi dels refugiats; o en com reacciona davant dels ressorgiments d'ideologies feixistitzants en diferents països de la Unió, és que no s'até als principis que proclama com a seus. Cada dia s'evidencia més que els valors que presenta com a fonamentals i com a base i guia de la seva raó de ser estan passant al calaix de pèrdues. No es tractava d'avaluar l'independentisme. Sí, però, de denunciar la violència contra ciutadans espanyols —i doncs, també europeus— pacífics.

Crec, malgrat el meu voler, que si Europa s'acontenta, només, de ser un conglomerat econòmic, eludint —com, al meu entendre, ho està fent— el que glossa l'article 2 del tractat de Lisboa, molts més seran els ciutadans europeus que es continuaran allunyant d'una idea que hauria de mantenir-se engrescadora i generadora d'il·lusió... Malauradament, aquest allunyament —que lamento— s'està evidenciant en cada votació i, cada vegada més, en més estats de la Unió...

El que està passant a Catalunya des de fa més de deu anys és un problema espanyol. És una evidència. Ara bé, també és un problema europeu que palesa un fracàs: el de la integració europea real. Car no es pot llegir el que passa a Catalunya fent abstracció de tota la resta, obviant tant el que passa a la resta d'Espanya com el que esdevé a Europa; a Grècia, a Itàlia, per exemple... O sense tenir en compte la pujada del populisme a Àustria, a Polònia, a Txèquia, a Hongria... Obviant els moviments xenòfobs creixents dins de les societats neerlandesa, francesa o alemanya...

L'Europa actual, fruit de les dues grans guerres mundials del segle xx, avança, des del 1945, a diferents velocitats i no sempre en línia recta. Seria im-

portant, al meu entendre, no només no perdre de vista com es va acabar arribant al gran desastre de mitjans del segle passat, sinó també servir-ho sempre present en la ment.

«Mai més això» va ser el lema que va portar tant a la creació del Consell d'Europa, com al que ha esdevingut, més recentment, la Unió Europea. Ambdós, organismes europeus, d'abast diferent, però que es basen en els mateixos principis. És una llàstima que la Unió, com a tal, que obliga tots els seus membres a ser part del Conveni Europeu de Drets Humans, no en sigui part ella mateixa, avui encara. És possiblement un dels punts on radica una part del fracàs d'integració. No l'únic. N'hi ha d'altres que situo —essencialment però no exhaustiva— en el món de l'educació: manca evident d'una línia decidida, metòdica, sistemàtica i conjunta de formació dels ensenyants per a la democràcia i els drets humans, segons criteris científics contrastats; canvis en l'ensenyament de la història, valorant els fets enaltidors de la humanitat més que no pas les guerres, les batalles, els vencedors o les conquestes territorials, per exemple; una aproximació àmplia a d'altres llengües i d'altres cultures i, per damunt de tot, indispensable pels temps que corren, la voluntat d'agusar l'esperit crític, no com a simple instrument per a portar la contrària, sinó com a eina per a aprendre a pensar, com a estri d'estudi i comprensió de la realitat que ens envolta.

Aquests vuitanta-dos poemes, escrits entre el primer d'octubre i el vint-i-u de desembre de dos-mil disset, a raó d'un cada dia i compartits, acte seguit, a les xarxes socials, tenen com a teló de fons, indiscutiblement, els esdeveniments de Catalunya —que s'han anat cristal·litzant, cada vegada més, com a enfrontament entre dos nacionalismes— però no només. Estan nodrits també pel que anava passant,

dia a dia, a Andorra, fins i tot en l'entorn més íntim. També pel que succeïa arreu del món. Per les lectures —actuals o anteriors—, els encontres de tota una vida que comença a ser llarga, les reflexions que el conjunt de tot plegat han anat generant en mi al llarg dels anys i que anaven aflorant en dies de malestar persistent.

Tot i que algunes de les fotografies que els acompanyaven han hagut de ser canviades, essencialment per motius tècnics, per format o per manca de resolució o de contrast en passar de color a blanc i negre, s'han mantingut els mateixos criteris que van imperar, en el seu dia, a l'hora d'escollir-les.

Tot i que sóc de naturalesa optimista, el gir que estan prenent els esdeveniments, des de Nadal cap aquí, no crec que sigui massa esperançador. Desitjo errar en el meu diagnòstic i apel·lo a tots els responsables europeus, en tots els àmbits, per tal que les diferències polítiques que sorgeixin es resolguin no per la via de la imposició oligàrquica, del càstig del vencedor sobre el vençut, sinó per la del diàleg obert —sense veto previ—, element indispensable per a que pugui ser franc i serè.

Em preocupa, especialment, la virulència i manca de contrast dins dels mitjans —dits— de comunicació, que m'apareixen cada vegada més com a instruments de propaganda, recordant amb esglai el que van ser moments preparatoris a la balcanització de l'espai iugoslau, tres dècades enrere.

S'està vivint, a Europa, un ressorgiment dels nacionalismes, és evident, i se senten veus proclamar que això no és bo. Ho puc compartir, ja que, per regla general, l'enfortiment de tot nacionalisme —i insisteixo, insisteixo amb èmfasi: de TOTS els nacionalismes!— comporta replegament sobre si mateix, tancament a l'altre, i pot ser fàcilment una porta oberta

a l'arbitrarietat, a la visceralitat, a fòbies de tota mena...

Ara bé, com és que no sento aquestes mateixes veus preguntar-se, també, el perquè d'aquests ressorgiments? Cercar què els pot generar o fomentar?

Neixen, surten, sorgeixen del no re?

Que les llavors hagin estat soterrades durant dècades, no ha de sorprendre ningú. Tota planta que grana escampa llavors per tot arreu on pot. El que sí que ha de sorprendre és que no s'hagi conreat el terreny amb prou profunditat com per a erradicar-les. A què s'ha dedicat temps, diner i esforç durant tants anys?

Si no es posen mai les preguntes adequades, difícilment hi hauran respostes convinçents, capaces de trobar solució als problemes que se'ns presenten.

Sabut és que l'ideograma que representa el concepte de crisi, en xinès, correspon a l'associació dels ideogrames «Wei», que significa «perill», o «Ji», que significa «oportunitat». Si tot moment de crisi és, inevitablement, moment de tensió, per la incertesa que comporta qualsevol possibilitat de canvi d'una determinada situació, no es pot negar que representa, alhora, oportunitat en essència, nou camí apte per al descobriment.

El concepte d'Europa sorgit de la Segona Guerra Mundial està —s'accepti o no— en crisi profunda, en particular en el cor del ciutadà corrent. Pretendre negar-ho, és negar els fets objectius que des de fa més d'una dècada mostren senyals d'alarma. Potser valdria la pena aprofitar els moments de crisi per a crear ocasions de construir més Europa, però fer-ho amb els ciutadans europeus; no, només, amb una bombolla europea de privilegiats: els nous prínceps, nous ducs i arxiducs, nous comtes i vescomtes, cavallers, bisbes o caïds d'una nova cort d'un nou imperi que les velles democràcies europees no hauran estat

capaces de bastir a imatge del que —semblava— les havia portades fins on havien arribat.

Com no recordar unes paraules de qui fou President de la República Francesa i, com a tal, Copríncep d'Andorra. En alguna ocasió, François Mitterrand va expressar el següent: «Europa no es farà si deixa de banda la majoria de la població, els seus productors, els seus treballadors, sense els quals no hi hauria una construcció real. Tota la resta es col·lapsaria, em refereixo a l'espai social europeu».

Vull creure que encara s'hi és a temps.

JOSEP ENRIC DALLERÈS

Vuitanta-dos dies d'octubre

OCTUBRE 1

*Hi ha moltes causes per les quals estic disposat a morir,
però ni una per la qual estigui disposat a matar.*

Mahatma Gandhi

No ploro
tot i que en tinc ganes...
Estic trist, molt trist,
i sento ràbia
i vergonya de ser home
en tornar a veure
coses que em pensava
no tornar a veure
mai més,
almenys tan a prop...

No és amb la força
que es convenç.

No és amb la força
que es crea un món millor.

Només el respecte,
l'escolta,
el diàleg
aporten solucions duradores.

Això és Europa?

Quina Europa?

On s'amaga
avui,
primer d'octubre,
l'Europa dels drets i llibertats fonamentals?

Un altre 1 d'octubre, de l'any 1946, el Tribunal Militar Internacional, a Nuremberg, va pronunciar les penes contra els acusats, entre altres, de crims perpetrats contra la humanitat durant la Segona Guerra Mundial.

OCTUBRE 2

El millor resultat de l'educació és la tolerància

Hellen Keller

Avui sí que he plorat,
i no em fa vergonya dir-ho,
en veure imatges,
en escoltar relats
i, sobretot,
davant
del menyspreu
de tots aquells que,
pretenent donar lliçons,
fomenten el sofriment humà.

No és amb la força
que es convenç.

No és amb la força
que es crea un món millor.

Només el respecte,
l'escolta,
el diàleg
aporten solucions duradores.

Això és Europa?

Quina Europa?

On s'amaga,
avui,
segon dia d'octubre,
l'Europa dels drets i llibertats fonamentals?

Un altre 2 d'octubre, de l'any 2007, dia aniversari del naixement de Mahatma Gandhi, Nacions Unides va proclamar el 2 d'octubre dia internacional de la no violència.

OCTUBRE 3

No hi ha nostàlgia en aquestes paraules, sinó la crida d'un militant d'Europa, (...) que val per a tots els països membres. Els valors que ens van llegar els pares d'Europa són encara presents, dominants?

Jacques Delors

Avui,
3 d'octubre,
data commemorativa
de la reunificació alemanya,
comparteixo aquella joia del 1990
quan s'obrien espais de llibertat.

Alhora,
estic trist
i molt preocupat

per una Europa que s'adorm
i es fa petita.

Esperits
de Kohl i Mitterrand
il·lumineu-nos.

No pararé de recordar
que no és amb la força
que es convenç;
que no és amb la força
que es crea un món millor.

Només el respecte, l'escolta, el diàleg
aporten solucions duradores.
Respecte.
Escolta.
Diàleg.

Un altre 3 d'octubre, de l'any 1226, a Assís, va morir Francesc, Francesc d'Assís, un dels primers autors literaris en llengua italiana, creador de l'ordre franciscà i el de les germanes clarisses; va ser canonitzat tan sols dos anys més tard.

OCTUBRE 4

*No busquem el bé fora: cerquem-lo dins de nosaltres
mateixos o no el trobarem mai.*

Bertha von Suttner

El 4 d'octubre de 1965,
Pau VI
adreçant-se
al conjunt de les nacions
reunides,
en ocasió del vintè aniversari
de l'O.N.U.
deia:
«Confirmeu el gran principi
que les relacions entre els pobles

han de ser regulades
pel seny,
la justícia,
el dret i la negociació,
i no per la força,
ni per la violència,
ni per la guerra,
com tampoc
per la por
o per l'engany.
És així com ha de ser».

Com adhereixo,
a aquests preceptes!

Com demano,
a crits
i arreu del món:
Respecte.
Escolta.
Diàleg.

I Pau sisè continuà:
«Impossible ser germà
si no s'és humil.
Perquè és l'orgull (...)
que trenca la fraternitat.»

Fem-nos humils,
clamo amb ell.
Primer pas vers
el respecte mutu,
l'escolta de l'altre,

el diàleg franc
generador de confiança
i d'acords
fraternals
duradors.

Un altre 4 d'octubre, de l'any 1830, Bèlgica va independitzar-se dels Països Baixos.

OCTUBRE 5

Et deixaré, si vols, la veu / mentre tu tens els llavis closos.

Maria Àngels Anglada i d'Abadal

Si,
un terratrèmol,
de cop,
sacseja
amb força letal
la casa on estàs
i destrossa els pilars
de la teva existència,
en un primer moment,
poc tens temps de fer recompte,

ni ànim de fer balanç;
només cerques salvar,
entre rèpliques i pols,
entre el desastre,
la vida
i saps,
si ets a vora mar,
que encara pot sorgir
del fons de les entranyes
d'ones que semblaven manses,
un sunami
més letífer encara.

Així és la Natura
i la vida també
quan els fonaments trontollen
i no t'ho esperaves.

On cal anar a cercar,
avui,
5 d'octubre
a la tarda,
el cor
—encara bategant?—
de l'Europa dels Drets Humans?

Un altre 5 d'octubre, de l'any 1988, a Xile, el dictador Augusto Pinochet va perdre el referèndum convocat per a intentar continuar dirigint l'Estat fins el 1997.

OCTUBRE 6

Vull fer de tu / el que fa la primavera amb els cirerers.

Pablo Neruda

Quan veus el cel tapant-se
d'un gran núvol molt gris,
eixamplant-se,
i sents, de sobte,
el vent que cau...

Que el blau esdevé gris,
cada vegada més gris,
que l'atmosfera calla
d'un silenci pesat...

Els ocells espantats
han deixat de piular..
Tothom està a l'espera
del llamp primer,
del primer tro
de les primeres gotes...

Només quan l'aiguat hagi acabat,
quan els rius hagin tornat a mare
es podrà començar a fer balanç,
a fer recompte de danys i potser,
si els vius encara en tenen la força,
cercar responsabilitats...

Qui no va fer el pont prou alt?
Qui no va fer el riu prou ample?
Qui va estalviar el formigó?
Qui va votar la llei a mida
per a poder urbanitzar?

Sempre és així,
fins i tot quan s'encenen
les turmentes humanes
i, davant del desastre,
costa sempre esbrinar
on rau el primer fil
que embolica la troca.

Això no vol pas dir que no es pugui trobar.

Un altre 6 d'octubre, de l'any 1833, Carles Maria Isidre de Borbó va ser coronat rei d'Espanya com a Carles V. Va començar la primera guerra carlista.

OCTUBRE 7

Ésser fidel té tant de martell com d'enclusa!

Agustí Bartra

Mentre es pretén apagar el fum
d'un foc trucat,
el zel real
tresca per altres viaranys.

El poble ras
a beure oli.

Pot triar:

—Fred
o calent?

—Amb
o sense gas?

Un altre 7 d'octubre, de l'any 1944, a Polònia, sota ocupació nazi, dues-centes cinquanta treballadores forçades jueves del camp de concentració d'Auschwitz van intentar un alçament. Van ser capturades i, acte seguit, afusellades.

Anem editors

